

Nr 404.

Av herr Göransson, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till fångvården m. m.

I proposition nr 144 har Kungl. Maj:t äskat anslag till fångvårdsanstalterna för budgetåret 1953/54. De i propositionen framförda anslagsfrågorna sammanhånga huvudsakligen med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 143 framlagda förslag till lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m.

I särskild motion denna dag har jag framställt vissa yrkanden i anledning av Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition nr 143.

I förevarande motion beröras vissa anslagsfrågor.

Fångvårdsutredningen hade i sitt betänkande föreslagit anställande av ytterligare en socialkurator vid fångvårdsanstalten å Långholmen. Fångvårdsstyrelsen däremot framförde i sina anslagsäskanden till årets riksdag krav på utökning av antalet socialkuratorer från en till tre. Kungl. Maj:t har följt utredningens linje. Utredningen kan emellertid icke sägas ha tillräckligt beaktat det familjevårds- och eftervårdsarbete, som vid en anstalt av Långholmens storlek måste hänskjutas till befattningshavare med sådan utbildning, som kräves för kuratorstjänst. Att tilldela en anstalt om 500—600 intagna två kuratorer i stället för av verksamheten äskade tre står icke i rimlig proportion till att andra centralfångelser med 120—190 platser erhållit vardera en kurator. Det av kuratorerna bedrivna eftervårdsarbetet är ett viktigt komplement till skyddskonsulentorganisationens arbete. Jag hemställer därför att riksdagen måtte bevilja medel till ytterligare en socialkurator vid fångvårdsanstalten å Långholmen, vilken lämpligen bör placeras i lönegraden Ce 17. Lönekostnaden utgör 11 400 kronor för år.

Kungl. Maj:ts förslag ger anledning till yrkande jämväl beträffande expeditionspersonalen vid centralanstalten inom östra anstaltsgruppen (Långholmen). Fångvårdsutredningen har i sitt betänkande uttalat, att det erbjuder stora svårigheter att förhandsvis exakt ange hur stor expeditionspersonal som kommer att behövas inom anstaltsgrupperna. För vardera norra, västra och södra gruppen har utredningen föreslagit utökning av centralanstaltens expeditionspersonal med två tjänstemän. För långholmsanstaltens del har dock utredningen föreslagit oförändrad personal i avvaktan på närmare erfarenheter av en centralisering av de olika expeditionslokalerna vid anstalten till en särskild kontorsbyggnad. Anslag för

uppförande av en kontorsbyggnad äskas icke av Kungl. Maj:t, som i stället i avvaktan på centraliseringens genomförande äskar 12 000 kronor för viss förstärkning t. v. av biträdespersonalen. Detta äskande är beräknat långt i underkant. Hur tillfällig natur förstärkningen än må äga måste Långholmen i första hand erhålla samma utökning som de andra centralanstalterna. Därutöver bör anstaltens kamrerarkontor tilldelas det biträde, som fångvårdsstyrelsen gjort framställning om i sina anslagsäskanden. Sistnämnda biträde är erforderligt oavsett indelning i anstaltsgrupper på grund av det merarbete, som uppstått genom att Långholmens samtliga reservutrymmen (även de utdömda 148 nattcellerna) tagits i anspråk för fångförvar. Fångvårdsutredningen har beräknat, att ungefär hälften av dessa nattceller måste under sannolikt lång tid framåt utnyttjas regelbundet. Fångvården har under åratals fått mottaga klagomål från sina leverantörer och andra fordringsägare över långsamheten i likvideringen av räkningar. Dessa klagomål ha avsett även Långholmen; dröjsmålen ha berott på för liten personaluppsättning. När nu det kamerala arbetet på Långholmen utsträcker till att omfatta fem anstalter, blir arbetsbelastningen ännu större. På anförda skäl bör till förstärkning av biträdespersonalen vid kamrerarkontoret beräknas i stället för 12 000 kronor ett belopp av 20 000 kronor.

För *undervisning och fritidssysselsättning* finnas f. n. under fångvårdsanstalternas avlönings- och omkostnadsanslag anvisade sammanlagt 156 000 (36 000 + 120 000) kronor. I sina anslagsäskanden till årets riksdag har fångvårdsstyrelsen hemställt om höjning av medelsanvisningen med sammanlagt 43 000 (39 000 + 4 000) kronor (prop. 144, s. 14—15). Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att öka medelsanvisningen med sammanlagt 17 000 (9 000 + 8 000) kronor (prop. 144, s. 27 och 35).

1952 års riksdag beviljade särskilda medel för utvidgning av fritidsverksamheten i samband med införande å anstalterna av normaldagschema efter förslag av 1951 års fångvårdsutredning. Verkningarna härav ha blivit goda, men medelsanvisningen är icke till fyllest för att fritidsverksamheten på alla anstalter skall kunna rätt skötas.

Fångvårdsutredningens förslag till gruppindelning av anstalterna innebär i personhänseende bl. a. att de nuvarande lärarassistenter indragas och ersätts med fångvårdsassistenter, vilkas främsta uppgifter skola bli att "utföra de sociala undersökningar som äro behövlige för planerandet av individualbehandlingen". De fångvårdsassistenter å centralanstalter tillkommande arbetsuppgifterna bli av den omfattningen, att den ledning — med biträde från särskilda fritidsassistenter — av fritidsverksamheten, som nu fullgöres av lärarassistenten, icke kan övertagas av fångvårdsassistenten. Vidare måste tillskapandet av anstaltsgrupper på-

kalla centraliserad ledning av fritidsverksamheten inom varje grupp. För att leda detta arbete kräves förstärkning av den arvodesanställda personalen å centralanstalterna. För ett genomförande av dessa förslag — utvidgning av fritidsverksamheten och utökning av antalet fritidsassistenter å centralanstalterna — erfordras anvisande av ytterligare 25 000 kronor, varav 16 000 kronor beräknas till avlöning till fritidsassistenter och 9 000 kronor till omkostnader för undervisning och fritidssysselsättning.

I förutnämnda denna dag avgivna motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 143 anföres beträffande de s. k. verkställighetsundersökningarna bl. a. följande:

I 43 § verkställighetslagen regleras f. n. det särskilda undersökningsförfarande (de s. k. verkställighetsundersökningarna), som avser att underlätta differentieringen av fångar med minst sex månaders strafftid och tjänar till ledning för eftervården efter frigivningen, i dessa fall alltid villkorlig. Enighet torde råda därom att det nuvarande läget beträffande dessa undersökningar är otillfredsställande. Detta beror bl. a. på att antalet undersökningar numera är mer än dubbelt så stort som man från början räknade med (1 636 undersökningar under år 1952). Vidare har bristen på psykiatrer i hög grad försvärat undersökningarna ävensom knappheten på socialt utbildad personal som kan biträda sid sammanställning och eventuell komplettering av det material som står till förfogande (t. ex. särskild förundersökning, summarisk läkarundersökning, sinnesundersökning och utdrag ur domstolens akt).

— — — — —
Innan man på ett mera definitivt sätt överger det nuvarande vid verkställighetslagens tillkomst noggrant övervägda men i praktiken oprövade förfarandet synes starka skäl tala för att man under en övergångstid prövar sig fram med ett modifierat system. — — — — —

Man bör inte heller förhastna sig när det gäller att avstå från den nuvarande i princip obligatoriska medverkan av läkare genom summarisk undersökning av den dömda. Även om dessa undersökningar inte alltid är tillfredsställande, så är läkarens medverkan dock i flertalet fall av värde, bl. a. såsom en garanti för att grövre abnormiteter blir beaktade. Genom att på sätt nu sker tillvarataga den utomstående läkarexpertis som står till förfogande i olika delar av landet uppnår man att flertalet dömda kommer i kontakt med en psykiater. Vid de 1 635 verkställighetsundersökningarna under år 1952 medverkade läkare i 1 208 fall; i 948 fall var den medverkande läkaren icke anställd i fångvården, i 771 av dessa fall var läkaren anställd inom sinnessjukvård eller fackutbildad psykiater.

— — — — —
Av dessa och andra skäl synes försiktigheten bjuda att man icke på en gång och över hela linjen inför ett så oprövat system som det föreslagna. Den erforderliga rekonstruktionen av utrednings- och undersökningsförfarandet efter intagningen bör genomföras successivt med beaktande av de erfarenheter som göres.

— — — — —
I proposition nr 144 har det nuvarande anslagsbeloppet till observa-

tionsundersökning (verkställighetsundersökningar) nedsatts med 42 000 kronor till 7 000 kronor (förslagsanslag). Med hänvisning till vad ovan anförts och med framhållande av de stora svårigheter, som i vart fall måste uppkomma om denna medelsanvisning upphör innan en ny organisation blivit genomförd, hemställes att anslaget till observationsundersökningar även för nästa budgetår upptages med 49 000 kronor.

Under innevarande budgetår har den starka stegringen av fångantalet fortsatt. Samtidigt har vid flera slutna anstalter inträtt brist på sysselsättningsmöjligheter, ett förhållande som i förening med överbeläggningen är ägnat att medföra de allvarligaste risker ur behandlingssynpunkt. Att låta detta förhållande bestå ens för en övergångstid är icke försvarligt och står i strid med verkställighetslagens stadgande att fånge skall sysselsättas med lämpligt arbete och i övrigt erhålla sådan behandling att hans anpassning i samhället främjas (24 §).

En åtgärd som skulle kunna medföra ett förbättrat läge vore att till motverkande av arbetslöshet bland fångklientelet i erforderlig utsträckning igångsätta sådana reparationer och enklare ombyggnadsarbeten vid anstalterna, som kunna utföras med fångarbetskraft. Att dessa arbeten utföras är angeläget även för att förbättra de i hög grad eftersatta möjligheterna till differentiering av klientelet inom anstalterna. Till de mest angelägna arbetena hör inläggning av mellangolv mellan våningarna. I den mån detta sker erfordras emellertid vissa personalförstärkningar.

Med hänsyn till det nu sagda kan det under budgetåret bli erforderligt att anställa personal utöver den beräknade. Det är under sådana förhållanden angeläget att riksdagen lämnar Kungl. Maj:t bemyndigande att för nu nämnda ändamål medgiva överskridande av fångvårdsanstalternas avlöningsanslag.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen med anledning av prop. nr 144 måtte
dels besluta höja anslaget till *Fångvårdsanstalterna*:
Avlöningar med 77 400 kronor ävensom anslaget till *Fångvårdsanstalterna*: *Omkostnader* med 9 000 kronor,
dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i den mån det visar sig erforderligt, till förebyggande av arbetslöshet bland de på fångvårdsanstalt intagna och till främjande av anstalternas differentieringsmöjligheter m. m. överskrida fångvårdsanstalternas avlöningsanslag.

Stockholm den 9 april 1953.

Hardy Göransson.